De ziel van het Spiegelkwartier

Nieuwe tijden, vertrouwd karakter

Tekst Marloes de Moor | Fotografie Kim Krijnen

Het Spiegelkwartier verandert, maar de aantrekkingskracht van het hart van de Nederlandse kunst- en antiekhandel is springlevend. Achter de etalages schitteren nog altijd prachtige objecten met bijzondere verhalen, terwijl een nieuwe generatie ondernemers de buurt een eigentijdse impuls geeft. Oude antiquairs, nieuwe galeries en geïnteresseerden vinden elkaar rond een gedeelde liefde voor mooie dingen. Een aantal antiquairs aan het woord.

Mattheus zwalkt langs de oude schansen,
komt onverwacht weer op een gracht;'
Nu zacht, nu stil, dit is het glanzen,
dat hanen kraaien doet bij nacht,
dit is van Amsterdam het ganse
wezen; dit is de Spiegelgracht.'

Dichter Ed. Hoornik (1910-1970) schreef deze regels bijna negentig jaar geleden. In zijn gedicht 'Mattheus' dwaalt een man 's avonds koortsachtig door Amsterdam en belandt op de Spiegelgracht. Achter de ramen van antiekwinkels ziet hij een wereld die tot de verbeelding spreekt: stoelen uit een Franse salon, gobelins, porselein en een klein schip. Het licht valt op het water en de voorwerpen achter het glas, en even lijkt de gracht los te staan van de stad eromheen. De straat is niet meer dezelfde als die Hoornik beschreef, maar nog altijd glinstert het water tussen de oude gevels en lokken de etalages.

• *Tussen karakteristieke gevels en klassieke etalages komen in het Spiegelkwartier historie, ambacht en oog voor de verhalen achter objecten samen.*

Dromen

Johan Mazereeuw, eigenaar van Mazereeuw Antiquair aan de Spiegelgracht, was als jongen gefascineerd door de voorwerpen achter glas. Hij verzamelde al jong tegels en ging met zijn vader mee naar beurzen en langs andere handelaren. 'Toch kwam ik later als student nauwelijks in het Spiegelkwartier. Ik had er het geld niet voor, maar droomde er wel van om er ooit zelf een winkel te hebben,' vertelt hij.
Die droom kwam uit. Sinds 2017 heeft hij zijn zaak, samen met zijn zakenpartner Dennis Laseur. Dat de buurt is veranderd, staat voor hem vast. Of het drukker is geworden, betwijfelt hij. Vooral het toeristische publiek dat hij graag ziet, lijkt afgenomen: bezoekers die na een museumbezoek de buurt inlopen, voor een etalage blijven staan en zich laten verleiden door iets bijzonders. 'Dat zijn de betere toeristen. Die zien iets moois en kunnen dat eventueel aankopen. Maar sinds de gemeente het toerisme in de stad probeert te beperken en cruiseschepen weert, zijn dat er veel minder.'

Mazereeuw heeft de deur bewust opengezet om de drempel te verlagen. Het werkt: mensen lopen de hele dag binnen, al zijn het lang niet altijd de klanten die hij graag zou hebben. ‘De helft weet eigenlijk niet eens wat ze hier komen doen, begint foto’s te maken en dwarrelt weer naar buiten.’

Behoud

Roeland Kramer kent de veranderingen van nog dichterbij. Samen met zijn broer Sebastiaan runt hij Kramer Kunst & Antiek, het familiebedrijf met meerdere zaken aan de Prinsengracht en in de Nieuwe Spiegelstraat. Zijn grootouders begonnen in 1968 een antiekzaak in de Reestraat; tien jaar later verhuisden ze naar de Spiegelstraat. Daarna kwam zijn vader in de zaak. Kramer groeide op in het Spiegelkwartier, in een tijd waarin er jonge gezinnen woonden en kinderen op straat speelden.

‘Weinig plekken in Europa kennen zo’n concentratie’

Dat het Spiegelkwartier niet hetzelfde blijft, verbaast hem niet. ‘Een stad verandert altijd. Dat gaat een beetje in golfbewegingen. Ik denk niet dat de sfeer in de straat minder of slechter is dan vroeger.’ Bovendien was de buurt vroeger helemaal niet zo anders als het nostalgische beeld soms doet vermoeden. ‘De antiekzaak met klokken was vroeger een kruidenier. Aan de overkant was een groenteboer, tegenwoordig een juwelier. Op de hoek had je een visboer, terwijl daar nu een soepzaak is. En in het pand van eetwinkel Stach zat ooit een pannenkoekenrestaurant.’

Volgens Kramer is de uitstraling van het Spiegelkwartier nog altijd chic. ‘Het aantal echte toeristenwinkels valt mee, zeker in vergelijking met straten als de Nieuwendijk, Kalverstraat en het Damrak. Andere winkels uit het luxere segment wijken bij gebrek aan ruimte in straten als de P.C. Hooftstraat bewust uit naar het Spiegelkwartier.’

Dankzij de oude antiquairs die hier na de Tweede Wereldoorlog hun winkels hadden, blijft volgens Kramer de ziel van de straat behouden. ‘Er zijn nog altijd bijna honderd bedrijven actief in kunst en antiek. Weinig plekken in Europa kennen zo’n concentratie.’

Verandering

Kramer zit in het bestuur van de ondernemersvereniging Spiegelkwartier en maakt zich samen met anderen sterk voor de buurt. Ze huren extra schoonmakers in, plaatsen bloembakken en proberen invloed uit te oefenen op het winkelbestand. Als een antiquair stopt, zoekt het bestuur contact met de eigenaar van het pand en met mogelijke nieuwe ondernemers. ‘In de afgelopen jaren zijn op die manier verschillende galeries en antiekzaken naar de buurt gekomen, onder meer vanuit de Jordaan en van buiten Amsterdam, uit Den Haag en de Achterhoek.’

Toch is nog niet iedereen ervan overtuigd dat de straat zich in de goede richting ontwikkelt. Op een druilerige vrijdagochtend loopt kunsthandelaar Jaap Polak, eigenaar van Polak Works of Art, met

• Boven: Johan Mazereeuw behoort tot de nieuwe generatie antiekhandelaren. Samen met collega Dennis Laseur biedt hij een gevarieerde collectie van vijf eeuwen aan kunst.
• Rechts: een inkijkje bij Polak Works of Art. Het interieur van Jaap Polak heeft een museale uitstraling.
• Volgende pagina’s, links: bij Kramer Kunst & Antiek - officiële dealer van De Porceleyne Fles, Royal Delft - vertelt elke hoek een ander verhaal uit het verleden.
Rechts: collectie bodemvondsten van aardewerk en glas bij Mazereeuw Antiquair.

enige scepsis door het Spiegelkwartier. Zelf zit hij al sinds 1977 met zijn zaak aan de Spiegelgracht. Hij vindt dat de gemeente duidelijker zou moeten bepalen wat voor buurt het Spiegelkwartier wil zijn. ‘Er is geen beleid, en dan krijg je wildgroei. Vroeger was dit de oprijlaan van het Rijksmuseum, nu is het een fietsenstalling.’

Het verhaal erachter wordt onderdeel van de presentatie

Aan zijn antiekzaak trekt voortdurend een stroom mensen voorbij, maar vrijwel niemand stapt binnen. Polak zou ze graag ontvangen en vertellen wat er in zijn zaak te zien is, maar ze passeren nietsziend en turen alleen op hun telefoon. ‘De etalage gebruiken ze vooral als spiegel.’ Met een scherp oog beziet hij de Spiegelgracht en vervolgens de Nieuwe Spiegelstraat. Hij wijst aan, fileert, maakt een grap om zijn ergernis licht te houden. ‘Kijk hier: pépernoten! Wie zit daar op te wachten? Stroopwafels! Nijntje! Tassen! Wéér een eetwinkel. En dat pand staat leeg; laten we maar het beste hopen.’
Maar vaak ook licht zijn blik op bij wat hem bevalt: Salomon Stodel, Inez Stodel, Frides Laméris, Jacob Lesman en Zeebregs & Roëll. Bij May Antiek, al sinds 1930 in de straat, groet hij de eigenares. Zij kan de huur nog opbrengen omdat ze er al zo lang zit. ‘Nu kom je er bijna niet meer tussen. Voor een jonge antiquair is de huur tegenwoordig veel te hoog,’ zegt hij.
Bij Dick Meijer Antiquiteiten trekt hij de deur open. Verzonken achter een bureau, omringd door zijn Zuid-Amerikaanse schatten, ontwaart hij Dick Meijer. Het is een wonderschoon tafereel: de milde schemering, een zachte gloed, de antiquair tussen zijn verzameling. Polak maakt tevreden een foto met zijn telefoon ‘Een prachtig beeld.’ Op de terugweg klaart hij verder op. Het valt hem mee hoeveel kunst en antiek er nog in de straat zit. ‘We moeten er samen voor zorgen dat dat levend blijft.’

Nieuw publiek

Dat belang voelt ook Jos Meis, mede-eigenaar van Gude & Meis Antieke Klokken, die hier al zestien jaar zit. Hij vindt het belangrijk dat wat erbij komt in de Nieuwe Spiegelstraat kwaliteit en uitstraling heeft. ‘Het hoeft niet per se antiek te zijn: het gaat erom dat het exclusief is.’ Zelf richt hij zijn zaak steeds meer in als een galerie, met bijzondere klokken die ruimte krijgen en waarvan het verhaal erachter onderdeel wordt van de presentatie.
Het publiek van nu vraagt volgens hem om een andere benadering. Veel bezoekers hebben minder voorkennis dan de verzamelaars van vroeger. ‘Maar als je ze iets vertelt over het object, worden ze nieuwsgierig en groeit hun interesse.’
Dat ervaart Mazereeuw ook. ‘Mensen kijken niet meer alleen naar voorwerpen die historische betekenis hebben; ze moeten ook passen in een hedendaags interieur. Ze willen zich onderscheiden met iets unieks.’

• Boven links: de collectie van Jaap Polak is eclectisch, met objecten uit alle tijdperken van over de hele wereld; Europese en oosterse kunstwerken, tribale kunst, Indiase miniatuurschilderijen en beeldhouwwerken.
• Rechts en boven rechts: Bij Gude & Meis stapt men binnen in een wereld van zeldzame antieke klokken en aan klokken gerelateerde speeldozen en barometers.

Juist het verhaal achter een object maakt het interessant. Zo kreeg hij onlangs twee Delftse vazen in handen. Hij dook in hun geschiedenis en kon ze uiteindelijk toeschrijven aan het Moriaanshoofd. ‘Het is zo leuk om dat uit te pluizen.’

‘Voor kwalitatief goede stukken zal altijd een markt zijn’

• Links: Mazereeuw Antiquair is gespecialiseerd in Nederlands Delfts aardewerk, Nederlandse majolica en Nederlandse tegels uit de 16de, 17de en 18de eeuw.
• Boven: de gebroeders Sebastiaan en Roeland Kramer hebben de liefde voor antiek en verzamelen van jongs af aan meegekregen, zij zijn letterlijk opgegroeid in de antiekzaak. Hun collectie bestaat o.a. uit glas en kristal, sieraden, tafelzilver, bodemvondsten, antieke klokken en horloges, boeken, prenten en schilderijen, goud en zilver, lampen en Aziatisch porselein.

Ook zijn Delftse tegels zijn geliefd. ‘Een Delftse tegel is wereldwijd een begrip. Het is bijna een miniatuurschilderijtje uit de 17de eeuw. Voor toeristen zijn ze bovendien een betaalbaar en origineel souvenir.’

Vertrouwen

Delfts aardewerk vormt ook een belangrijk onderdeel van de collectie van Kramer. Hij heeft naar eigen zeggen de grootste collectie antieke Delftse tegels ter wereld. Verzamelaars uit binnen- en buitenland weten hem te vinden. Ook wordt hij geregeld ingeschakeld voor restauraties van historische gebouwen. Zo hielp hij onder meer bij de keuken van het Rembrandthuis. ‘Je helpt dan een mooi monument weer in ere te herstellen. Dat geeft veel voldoening.’

Tegelijkertijd wil hij zijn winkel toegankelijk houden. ‘In december komen bijvoorbeeld Amsterdammers binnen voor een cadeau: een wijnglas, een zilveren ketting, een paar whisky-glazen of iets anders bijzonders dat voor een paar tientjes te koop is.’

Ook de musea in de omgeving zijn voor Kramer belangrijk. Het Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Stedelijk Museum en Museum Van Loon brengen een publiek naar dit deel van de stad dat geïnteresseerd is in kunst en geschiedenis. Dat geeft hem vertrouwen in de toekomst. ‘Voor kwalitatief goede stukken zal altijd een markt zijn,’ zegt hij.

Mazereeuw bevestigt dat. Hij stuurt klanten soms naar een museum om vergelijkbare objecten te bekijken; andersom komen museumbezoekers bij hem terecht.

Een Amerikaanse bezoeker die dacht dat het Spiegelkwartier niets voor hem was, liep toch een winkel binnen. Hij kocht enkele stukken, ging daarna ergens eten en komt sindsdien elke herfst terug. ‘Zo bouw je door middel van een gezamenlijke passie een bijzondere band op.’

De komende tien jaar zullen sommige oudere antiquairs verdwijnen, verwacht Mazereeuw. Maar hij hoopt dat hun plaatsen worden ingenomen door nieuwe galeries en winkels die de buurt karakter geven. Zelf is hij daar samen met zijn collega Dennis Laseur een voorbeeld van. Hun zaak groeit en binnenkort komt er een aangrenzend pand bij. Mazereeuw hoopt nog voor Kerstmis open te kunnen. Met drie grote etalages ontstaat ruimte voor grotere decoratieve stukken die nu nauwelijks zichtbaar zijn.

‘Als je je omringt met mooie dingen, word je daar gelukkig van. En ik denk dat er altijd mensen zullen zijn die daar behoefte aan hebben.’

www.spiegelkwartier.nl